

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร สำหรับผู้สอนอิสลามศึกษา ของสถานศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยขอเสนอสรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร สำหรับผู้สอนอิสลามศึกษาของสถานศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1.1.2 เพื่อประเมินคุณภาพของหลักสูตรเสริมทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร สำหรับผู้สอนอิสลามศึกษาของสถานศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร สำหรับผู้สอนอิสลามศึกษาของสถานศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน การพัฒนาหลักสูตรเสริม คือขั้นตอนที่1-ขั้นตอนที่4 และการหาคุณภาพหลักสูตรเสริม คือ ขั้นตอน ที่ 5 ดังนี้

1.2.1 ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อพัฒนาหลักสูตร

การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อการพัฒนาหลักสูตร แบ่งการดำเนินงาน ออกเป็น 3 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร ทฤษฎี แนวความคิด ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ปัญหาและข้อเสนอแนะจากการจัดหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต หรือหลักสูตรอื่นๆ ที่เทียบเคียงจากสถาบันการศึกษาทั้งภายในและภายนอก การจัดสนทนากลุ่มปัญหาในการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร และหลักทางศาสนาอิสลาม เพื่อรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ และสังเคราะห์ ข้อมูลพื้นฐานต่าง ๆ ที่จำเป็นเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบหลักสูตร

ขั้นที่ 2 สํารวจความต้องการจำเป็น และความคาดหวังของผู้เรียน ผู้สอน และสังคม โดยการทำการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อหาข้อมูลความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตัวครูผู้สอน อิสลามศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำหลักสูตรเสริม

ขั้นที่ 3 สํารวจและจัดระดับทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร แยกเป็น สามระดับ โดยได้กำหนดทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร ที่เหมาะสมกับผู้สอนอิสลามศึกษาที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ให้มี 3 ระดับ และมีกรอบกำหนดทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ขึ้นพื้นฐานเพื่อการสื่อสาร

1.2.2 ขั้นตอนที่ 2 จัดทำหลักสูตรฉบับร่าง

การพัฒนาหลักสูตรเสริมฉบับร่าง เป็นการนำข้อสรุปที่ได้จากการศึกษา เอกสาร งานวิจัยต่าง ๆ การวิจัยเชิงสำรวจ และผลจากการจัดสนทนากลุ่ม มาสร้างหลักสูตรเสริม ทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสารฉบับร่างโดยการจัดทำโครงร่างหลักสูตร สาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ เอกสารใบความรู้ และใบกิจกรรม

1.2.3 ขั้นตอนที่ 3 ประเมินผลหลักสูตร (ฉบับร่าง)

การตรวจสอบคุณภาพของโครงร่างหลักสูตร และเอกสารประกอบ หลักสูตร ดำเนินการโดยให้อาจารย์ที่ปรึกษาคุณุณิพนธ์ จำนวน 3 คน และผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 คน ได้แก่ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน 5 คน ผู้บริหารสถานศึกษา 3 คน และด้านการวิจัยและ ประเมินผล 2 คน พิจารณาประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้อง ตามแบบประเมินโครงร่าง หลักสูตร จากนั้นนำมาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความสอดคล้องของ โครงร่างหลักสูตร

1.2.4 ขั้นตอนที่ 4 ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

นำผลที่ได้จากการประเมินหลักสูตรเสริมฉบับร่าง และรายละเอียด การจัดการเรียนรู้ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ ของอาจารย์ที่ปรึกษาคุณุณิพนธ์ และจาก ผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และปรับปรุงหลักสูตรเสริมฉบับร่าง และ รายละเอียดแผนการจัดการเรียนรู้ ในหลักสูตรเสริมชุดที่ 1 และ ชุดที่ 2 ตามข้อเสนอแนะ เพื่อให้มี ความเหมาะสม

1.2.5 ขั้นตอนที่ 5 การประเมินคุณภาพของหลักสูตร

นำหลักสูตรเสริมที่ได้แก้ไขปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู ของมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 21 คน ใช้การเปรียบเทียบทักษะการใช้ภาษาไทยในการ สื่อสาร ก่อน – หลังการเรียน เพื่อประเมินทักษะทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ทักษะการฟัง การพูด การอ่านและ

การเขียน วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้แบบแผนการทดลองแบบ t-test Dependence ในระหว่างการเรียนการสอนในแต่ละแผนการสอน ได้มีการประเมินความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับเนื้อหาสาระในแต่ละแผนด้วย ใบงาน ใบกิจกรรมโดยมีมิติการประเมินพฤติกรรมและเกณฑ์ในการประเมินที่สอดคล้องกับทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร เป็นระดับคุณภาพ 3 ระดับ ได้แก่ ปรับปรุง ปานกลาง และดี ประเมินพฤติกรรมผู้เรียนระหว่างการเรียนการสอน พร้อมสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมเรื่องการมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ การมีนิสัยใฝ่เรียนรู้และการมีมารยาท ในเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนการสอน ประเมินพฤติกรรมจากผลงานและการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน และประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร

การวิเคราะห์ข้อมูล ประเมินความแตกต่างของคะแนนจากแบบประเมินทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสารโดยใช้โจทย์สถานการณ์ แบบคู่ขนาน ก่อนและหลังเรียนหลักสูตรเสริมของผู้เรียน โดยใช้สถิติ t-test และประเมินความพึงพอใจโดยรวมของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร ในด้านทฤษฎี ด้านเนื้อหา ด้านการจัดกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนการสอน ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ และด้านการวัดและการประเมินผล โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D)

หลังจากการนำหลักสูตรเสริมไปทดลองใช้ในสถานการณ์จริง ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากผู้เรียน ครูผู้สอน และผลการประเมิน สรุปเป็นข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาหลักสูตรเสริมให้ได้ฉบับสมบูรณ์ และเป็นข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1.3 ผลการวิจัย

ผลการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร สำหรับผู้สอนอิสลามศึกษา ของสถานศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1.3.1 ผลการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร สำหรับผู้สอนอิสลามศึกษาของสถานศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1) ผลการศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน สรุปได้ว่า ปัญหาในการใช้ภาษาไทยในการสื่อสารของผู้สอนอิสลามศึกษา มาจากในสังคม ในครอบครัว ในชีวิตประจำวัน ไม่ได้ใช้จึงทำให้ไม่สามารถสื่อสารโดยใช้ภาษาไทย การประเมินทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสารสำหรับผู้สอนอิสลามศึกษาเทียบเคียงได้กับพื้นฐานระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-6 และกำหนดแยกระดับทักษะเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับทักษะปรับปรุง ระดับทักษะปานกลาง และระดับ

ทักษะดี ผู้สอนอิสลามศึกษาที่มีปัญหาในการสื่อสาร ระดับทักษะปรับปรุง และระดับทักษะปานกลาง ควรได้รับการพัฒนาทักษะ 4 ทักษะคือ ทักษะการฟัง ทักษะการพูด ทักษะการอ่านและทักษะการเขียน โดยมีกรอบทักษะ ดังนี้

ทักษะการฟัง : เข้าใจเรื่องที่ฟัง และมีมารยาทในการฟัง

ทักษะการพูด : ออกเสียงถูกต้อง ชัดเจน เล่าในเรื่องที่ฟังได้ และ
มีมารยาทในการพูด

ทักษะการอ่าน : อ่านออกเสียงได้ถูกต้อง และมีมารยาทในการฟังอ่าน

ทักษะการเขียน : เขียนสะกดคำถูกต้อง ใช้คำในการเขียนเป็นประโยค
ถูกต้อง เขียนสรุปเรื่องได้ และมีมารยาทในการเขียน

2) ผลการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร

สำหรับผู้สอนอิสลามศึกษา หลักสูตรเสริมที่สร้างขึ้นสร้างจากความต้องการของผู้เรียน เน้นการฝึกประสบการณ์ และกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นหลัก เน้นการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ (Learning by Doing) คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Difference) ได้หลักสูตรเสริมจำนวน 2 ชุด เพื่อให้สอดคล้องกับระดับทักษะของผู้เรียน คือ ชุดที่ 1 ทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร ประกอบด้วย ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเสียง ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับคำ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับประโยค และการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารใช้เวลาเรียน จำนวน 30 ชั่วโมง และชุดที่ 2 ทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร ประกอบด้วย ทักษะการฟัง ทักษะการอ่าน ทักษะการพูด และทักษะการเขียน ใช้เวลาเรียน จำนวน 30 ชั่วโมง จุดมุ่งหมายของหลักสูตรเสริมเป็นหลักสูตรที่พัฒนาสมรรถนะที่ต้องการคือ ทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร ได้แก่ ทักษะการฟัง การพูด การอ่านและการเขียนให้แก่ผู้เรียนที่เป็นผู้สอนอิสลามศึกษาทั้ง 4 ทักษะโดยมีกรอบกำหนดทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสารขั้นพื้นฐาน คือ ทักษะการฟัง: เข้าใจเรื่องที่ฟังและมีมารยาทในการฟัง ทักษะการพูด: ออกเสียงถูกต้อง ชัดเจน เล่าในเรื่องที่ฟังได้และมีมารยาทในการพูด ทักษะการอ่าน: อ่านออกเสียงได้ถูกต้องและมีมารยาทในการอ่าน และทักษะการเขียน: เขียนสะกดคำถูกต้อง ใช้คำในการเขียนเป็นประโยคถูกต้อง เขียนสรุปเรื่องได้และมีมารยาทในการเขียน โดยหลักสูตรเสริมที่พัฒนาขึ้นมีลักษณะเด่นต่างจากหลักสูตรอื่น คือ เป็นหลักสูตรที่สร้างขึ้นจากความต้องการของผู้เรียนเน้นประสบการณ์ และกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นหลัก เน้นการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ (Learning by Doing) คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Difference) จึงมีการประเมินพื้นฐานผู้เรียนโดยการประเมินระดับทักษะของผู้เรียนแยกเป็น 3 ระดับ เพื่อพิจารณาการเรียนหลักสูตรเสริมให้เหมาะสมกับพื้นฐานของผู้เรียน หลักสูตรเสริมจึงแบ่งเป็น 2 ชุด ชุดที่ 1 สำหรับระดับทักษะปรับปรุง ชุดที่ 2 สำหรับระดับทักษะปรับปรุงและระดับปานกลาง เนื้อหาสาระและกิจกรรม

การเรียนการสอนในหลักสูตรได้สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมที่สำคัญที่ครูพึงมีได้แก่ **ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต การใฝ่เรียนรู้ และมารยาทในการสื่อสาร** เพื่อการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้เกิดขึ้นกับผู้สอนอิสลามศึกษา (รายละเอียดในภาคผนวก ข หน้า 190-448)

กิจกรรมการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้แก่ การทำกลุ่ม การแสดงความคิดเห็น การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยมีบรรยากาศที่ทำให้ผู้เรียนผ่อนคลายเป็นประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยคำนึงถึง เช่นในการจัดโต๊ะ เก้าอี้ของผู้เรียนเป็นวงกลม เป็นตัวช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกละผ่อนคลาย เป็นกันเอง ไม่เกิดความเครียด สามารถพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันภายในกลุ่มและกับผู้สอน สร้างความรู้สึกละเป็นกันเอง มีความสุข สนุกกับการเรียนรู้

3) ผลการตรวจสอบโครงร่างของหลักสูตรเสริม ชุดที่ 1 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.34 และ 0.70 ความสอดคล้องมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 0.94 โดยแต่ละข้อความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ชุดที่ 2 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.29 และ 0.72 ความสอดคล้องมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.91 โดยแต่ละข้อความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.84 – 1.00

4) ผลการปรับปรุงโครงร่างของหลักสูตรเสริม ทั้งชุดที่ 1 และ 2 ปรับปรุงการใช้คำต่างๆ เพื่อให้มีความชัดเจนและกระชับ ปรับกิจกรรมการเรียนรู้ให้หลากหลายและจัดลำดับก่อน หลังให้มีความต่อเนื่องกัน เพิ่มสื่อการเรียนการสอนและแหล่งการเรียนรู้ ปรับปรุงการเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ชัดเจนในประเด็นคุณธรรม จริยธรรมที่สอดแทรก

1.3.2 ผลการทดลองใช้หลักสูตรเสริมทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร สำหรับครูผู้สอนอิสลามศึกษา ของสถานศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1) ระดับทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร ของผู้เรียนหลังเรียนโดยใช้หลักสูตรเสริม ด้านการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน สูงขึ้นเป็นระดับปานกลางถึงมาก

2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนหลังเรียนโดยใช้หลักสูตรเสริมทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร ด้านทักษะการฟัง ทักษะการพูด ทักษะการอ่านและทักษะการเขียน พบว่าหลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนทุกคนมีคะแนนอยู่ในระดับร้อยละ 60 ขึ้นไป ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

3) การประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร ภายหลังจากเรียนด้วยหลักสูตรเสริม พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในแต่ละด้านและในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัย และพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร สำหรับผู้สอนอิสลามศึกษาของสถานศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า หลักสูตรเสริมที่พัฒนาขึ้น มีคุณภาพ โดยผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนทุกคนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ร้อยละ 60 โดยทุกคนมีคะแนนอยู่ในระดับร้อยละ 60 ขึ้นไป ระดับทักษะหลังเรียนของกลุ่มตัวอย่างมีระดับทักษะเพิ่มขึ้นเป็นระดับปานกลางถึงมาก และมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนในแต่ละด้าน และในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้สามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

2.1 หลักสูตรเสริมทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสารสำหรับผู้สอนอิสลามศึกษาของสถานศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่พัฒนาขึ้น การออกแบบหลักสูตรมาจากความต้องการที่จะพัฒนาตนเองด้านการใช้ภาษาไทยในการสื่อสารของผู้เรียน ตามแนวความคิดการพัฒนาหลักสูตรของ ทาบา (Taba, 1962:12) ที่ต้องมีการวิเคราะห์ผู้เรียนและสังคม แล้วกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหา ประสบการณ์การเรียนการสอนและการวัดประเมินผล แต่เนื่องจากหลักสูตรนี้เป็นหลักสูตรเสริมจึงต้องมีความเข้มมากกว่าหลักสูตรปกติ มีวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร เน้นการฝึกประสบการณ์เพื่อให้เกิดทักษะ สอดคล้องกับแนวคิดของเดวิส และริมม (Davis; & Rimm, 1994: 104-106) กล่าวว่า หลักสูตรเสริมเป็นหลักสูตรที่เพิ่มทั้งความรู้ ทักษะและมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เกิดแรงจูงใจและเจตคติทางบวกต่อการเรียนรู้ มีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถชี้นำตนเองได้ โดยเฉพาะกิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งมุ่งเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติ

2.2 ผลการสร้างหลักสูตรเสริม พบว่าหลักสูตรเสริมที่พัฒนามีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้โดยมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของโครงสร้างหลักสูตรชุดที่ 1 และชุดที่ 2 คือ 4.34 และ 4.29 นั่นคือองค์ประกอบของหลักสูตรเสริมทั้ง 2 ชุดมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ความสอดคล้องของหลักสูตรเสริมชุดที่ 1 และชุดที่ 2 ในทุกองค์ประกอบมีค่าความสอดคล้อง คือ 0.94 และ 0.91 ตามลำดับหมายความว่าโครงสร้างของหลักสูตรเสริมสอดคล้องกับการเสริมสร้างทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร การที่หลักสูตรเสริมมีคุณภาพตามเกณฑ์รอบทักษะที่ต้องการเนื่องจาก ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยอย่างเป็นระบบ ตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา และพัฒนาหลักสูตรเสริมตามขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร โดยการวิเคราะห์หลักสูตรเดิม สำรวจความต้องการ ความคาดหวัง จึงทำให้หลักสูตรเสริมที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพและเน้นการฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เกิดทักษะกับผู้เรียน ก่อนการเรียนหลักสูตรเสริม ผู้วิจัยได้ทำการประเมินแยกระดับทักษะของผู้เรียนเพื่อประเมินความรู้พื้นฐาน ทักษะพื้นฐานการใช้

ภาษาไทยในการสื่อสารของผู้เรียน จัดแบ่งกลุ่มตามระดับทักษะเพื่อพิจารณาการเรียน หลักสูตรเสริมตามความเหมาะสม ในกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นให้ผู้เรียนฝึกฝนและปฏิบัติ กิจกรรมการเรียนรู้อย่าสม่ำเสมอ พร้อมสอดแทรกประเด็นคุณธรรมจริยธรรมที่ควรควรมีไว้ในใบงานที่เป็นโจทย์สถานการณ์ เรื่องความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต การใฝ่เรียนรู้ และ มารยาทในการสื่อสาร

จากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงมีพระราชดำรัสเกี่ยวกับ ลักษณะครูที่ดีไว้เมื่อ 28 ตุลาคม 2523 ดังนี้ (กรมศาสนากระทรวงวัฒนธรรม, 2552) “...ครูที่แท้นั้น ต้องเป็นผู้กระทำแต่ความดี คือต้องหมั่นขยัน และอดสาเหพาเพียร ต้องเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ ต้องหนักแน่นอดกลั้นและอดทน ต้องรักษาวินัย สำรวมระวังความประพฤติของตนให้อยู่ในระเบียบ แบบแผนอันดีงาม ต้องปลื้มใจจากความสุขสบาย และความสนุกสนานรื่นเริงที่ไม่สมควร แก่เกียรติภูมิของตน ต้องตั้งใจให้มั่นคงและแน่วแน่ ต้องซื่อสัตย์รักษาความจริงใจ ต้องเมตตาหวังดี ต้องวางใจเป็นกลาง ไม่ปล่อยไปตามอำนาจอคติ ต้องอบรมปัญญาให้เพิ่มพูนสมบูรณ์ขึ้น ทั้งในด้าน วิชาการและความฉลาดรอบรู้ในเหตุและผล...”

2.3 การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรเสริม ผู้วิจัยได้ทดลองใช้หลักสูตรเสริมกับกลุ่ม ตัวอย่าง ผู้สอนอิสลามศึกษาที่เป็นนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏวราชนครินทร์ หลังจากประเมินแยกระดับทักษะได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 21 คน ผลการทดลองใช้หลักสูตรเสริม พบว่าคะแนนระดับทักษะของผู้เรียนที่เรียนหลักสูตรเสริมชุดที่ 1 และชุดที่ 2 ก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.10 คะแนน ซึ่งมีคะแนนระดับทักษะอยู่ในระดับ ปรับปรุง หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.90 คะแนน ซึ่งมีคะแนนระดับทักษะอยู่ในระดับ ปานกลาง และผู้เรียนด้วยหลักสูตรเสริมชุดที่ 2 ก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.94 คะแนน ซึ่งมี คะแนนระดับทักษะอยู่ในระดับปานกลาง หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.53 คะแนน ซึ่งมี คะแนนระดับทักษะอยู่ในระดับมาก

คะแนนทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร ของของผู้เรียนที่เรียนหลักสูตรเสริม ชุดที่ 1 และชุดที่ 2 พบว่า ก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 คะแนน โดยคิดเป็นร้อยละ 20.48 จากคะแนนเต็ม หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.60 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 71.67 จากคะแนนเต็ม และมีระดับทักษะเพิ่มขึ้นจากปรับปรุงเป็นปานกลาง และคะแนนของผู้เรียนที่เรียนหลักสูตรเสริม ชุดที่ 2 พบว่า ก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 6.94 คะแนน โดยคิดเป็นร้อยละ 57.81 จากคะแนน เต็ม หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 10.19 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 84.90 จากคะแนนเต็ม และมีระดับ ทักษะเพิ่มขึ้นจากปานกลางเป็นมาก สรุปได้ว่า หลังเรียนผู้เรียนมีทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนหลักสูตรเสริม สอดคล้องกับแนวคิดของ สุจริต เพียรชอบและคณะ

(สุจริต เพียรชอบและคณะ 2526: 13-20) กล่าวถึงลักษณะการสอนที่ดีที่ครูผู้สอนภาษาไทยสามารถนำไปใช้ได้เป็นอย่างดี คือ ทดสอบความรู้เดิม ก่อนผู้สอนภาษาไทยจะลงมือสอน ควรได้ทดสอบความรู้เดิมของของผู้เรียนก่อน เพราะการทดสอบความรู้เดิมจะทำให้ทราบว่า การสอนของตนสัมฤทธิ์ผลหรือมีคุณภาพเพียงใดเพราะผลสัมฤทธิ์ในการเรียนจะเป็นเครื่องบ่งชี้คุณภาพการสอนของผู้สอนได้เป็นอย่างดี ถ้าหากพบว่าผู้เรียนคนใดยังมีความบกพร่องอยู่จะได้สอนซ่อมเสริมให้ดีขึ้น ส่วนของผู้เรียนที่มีทักษะคืออยู่แล้วก็จะได้ส่งเสริมให้พัฒนาขึ้นไปอีก นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ประยุกต์แนวคิดการเรียนรู้ของ คอลบ์ (Kolb, 1981: 30-31) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง การเรียนรู้จากการสังเกตและไตร่ตรอง การเรียนรู้โดยสรุปเป็นหลักการ และการเรียนรู้โดยการทดลองปฏิบัติ โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเลือกกิจกรรม ตัดสินใจ และการประเมินผลงานร่วมกันตามรูปแบบของกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนวัยผู้ใหญ่เรียนรู้ได้ดี สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้ปลอดภัย เกิดมิตรสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเกิดการเรียนรู้แบบพึ่งพา ร่วมกันด้วยการทำงานกลุ่ม และตรวจสอบผลงานของผู้เรียนด้วยการประเมินผลร่วมกัน เพื่อตอบสนองความต้องการ ของผู้เข้ารับการพัฒนามากที่สุด การกำหนดสื่อและแหล่งการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและจุดประสงค์การเรียนรู้แต่ละหน่วยการเรียนรู้ ในการจัดกิจกรรมยึดหลักจิตวิทยาการเรียนรู้และหลักการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ ตามแนวคิดของ เอดการ์ เดล (Edgar Dale, 1969: 107) ที่เน้นให้ผู้เรียนได้บรรลุจุดมุ่งหมายและจุดประสงค์การเรียนรู้โดยมีใบงาน ใบความรู้ สื่อการเรียนรู้ที่พัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนในหลักสูตรเสริม มุ่งให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรง โดยเน้นการฝึกปฏิบัติ เรียงตามลำดับขั้นตอนจากง่ายไปสู่ยาก ตามแนวคิดของวิชัย วงษ์ใหญ่ (2546: 32) ได้เสนอว่า การพัฒนาทักษะต้องฝึกฝนอย่างต่อเนื่องจากง่ายไปสู่ยาก การกำหนดจุดมุ่งหมายในหลักสูตรเสริมเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องสามารถแปลจุดมุ่งหมายออกมาเป็นพฤติกรรมได้ ในกระบวนการเรียนการสอนได้สอนตามขั้นตอนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดของ สมบัติ ราสี (2550: 28-29) ได้กำหนดขั้นตอนในการสอนภาษาไทยไว้ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นการนำเสนอเนื้อหา (Presentation) เน้นผู้เรียนเข้าใจความหมายและวิธีการใช้ภาษาที่เหมาะสมกับสถานการณ์ ขั้นการฝึก (Practice) ผู้เรียนฝึกการใช้ภาษาโดยเริ่มด้วยการฝึกแบบควบคุม (Control) และขั้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร (Production) เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด เนื่องจากผู้เรียนได้ใช้ภาษาในสถานการณ์ต่างๆด้วยตัวเองโดยผู้สอนเป็นเพียงผู้ชี้แนะแนวทางให้เท่านั้น จึงทำให้การเรียนรู้หลักสูตรเสริมที่เน้นการฝึกปฏิบัติทำผู้เรียนเกิดทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสารที่พัฒนาสูงขึ้น

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานระหว่างการเรียนรู้ที่เกิดจากผู้เรียนเป็นผู้ลงมือกระทำด้วยตนเอง (Active Learning) การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

(Participation Learning) และการเรียนรู้แบบชี้นำตนเอง (Self-Directed Learning) โดยมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการประชุมกลุ่มย่อย การตั้งคำถามและตอบคำถาม กรณีศึกษาจากโจทย์สถานการณ์ วิดีทัศน์ การเรียนรู้จากสภาพจริง การแสดงบทบาทสมมุติ โดยกิจกรรมที่หลากหลายดังกล่าวนี้จะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความคิด ฝึกการพูด การแสดงออก การกระทำ จนทำให้เกิดการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้ วิธีการสอนที่ใช้ในหลักสูตรเสริมใช้การสอนภาษาไทยตามแนวการสอนเชิงทักษะสัมพันธ์ของ สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อิทธิมพรรย์ (2523) ในการสอนภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร 2 ด้าน คือ การรับสาร (การฟังกับการพูด) และการส่งสาร (การอ่านกับการเขียน) จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้คะแนนหลังการเรียนรู้หลักสูตรเสริมมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการทดลองใช้หลักสูตรเสริม นั่นคือหลักสูตรเสริมที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพดีสามารถพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสารให้ดีขึ้น มีระดับทักษะสูงขึ้น

ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสารในภาพรวมผู้เรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.51 ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากการดำเนินการอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับวิชัย วงศ์ใหญ่ (2535: 1-23) ที่กล่าวว่า การดำเนินการใช้หลักสูตรหรือการบริหารหลักสูตรเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ที่ว่าเป็นศาสตร์นั้น หมายถึง การวางแผนให้อย่างมีระบบและใช้เทคโนโลยีทางการศึกษามาช่วยเสริม ประเด็นที่ได้รับความพึงพอใจมากที่สุด คือ ด้านการจัดกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนการสอนในเรื่องการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนและผู้สอน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.90 เนื่องจากในกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนและการสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับกลุ่มเพื่อน การเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น ได้ศึกษาเรียนรู้จากสถานการณ์จริง จึงมีผลทำให้กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนดีขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของทิสนา แคมมณี (2551: 90-91) กล่าวว่าหลักการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ความรู้ (Constructivism) ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเองจากความรู้เดิม ประสบการณ์ที่มีอยู่ผ่านกระบวนการคิดเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม และประสบการณ์เดิมเกิดเป็นโครงสร้างทางปัญญา (Cognitive Structure) ของผู้เรียนเอง

สรุปได้ว่า หลักสูตรเสริมทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสารที่ได้พัฒนาขึ้น เป็นหลักสูตรที่พัฒนาสมรรถนะที่ต้องการได้แก่ทักษะการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน ในการสื่อสารให้แก่ผู้เรียนที่เป็นผู้สอนอิสลามศึกษาได้ทั้ง 4 ทักษะ คือ ทักษะการฟัง: เข้าใจเรื่องที่ฟังและมีมารยาทในการฟัง ทักษะการพูด: ออกเสียงถูกต้อง ชัดเจน เล่าในเรื่องที่ฟังได้และมีมารยาทในการพูด ทักษะการอ่าน: อ่านออกเสียงได้ถูกต้องและมีมารยาทในการอ่าน และทักษะการเขียน: เขียนสะกด

คำถูกต้อง ใช้คำในการเขียนเป็นประโยคถูกต้อง เขียนสรุปเรื่องได้และมีมารยาทในการเขียน โดยหลักสูตรเสริมที่พัฒนาขึ้นมีลักษณะเด่นต่างจากหลักสูตรอื่น คือ เป็นหลักสูตรที่สร้างขึ้นจากความ ต้องการของผู้เรียน เน้นประสบการณ์ และกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นหลัก เน้นการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ (learning by doing) คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual difference) จึง มีการประเมินระดับทักษะแยกเป็น 3 ระดับเพื่อพิจารณาการเรียนรู้หลักสูตรเสริมให้เหมาะสมกับ พื้นฐานของผู้เรียน หลักสูตรเสริมจึงแบ่งเป็น 2 ชุด ชุดที่ 1 สำหรับผู้ที่มีระดับทักษะปรับปรุงเรียน ชุดที่ 2 สำหรับผู้ที่มีระดับทักษะปรับปรุงและระดับปานกลางเรียน เนื้อหาสาระและกิจกรรม การเรียนการสอนได้สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมที่สำคัญที่ครูพึงมีได้แก่ ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต การใฝ่เรียนรู้ และมารยาทในการสื่อสาร เพื่อการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้ เกิดขึ้นกับผู้สอนอิสลามศึกษามุ่งหวังให้เกิดความสามัคคี และเสริมสร้างสันติสุขแก่สังคม และ ประเทศชาติต่อไป

3. ข้อเสนอแนะ

ผลจากการวิจัยในครั้งนี้มีข้อเสนอแนะประเด็นดังต่อไปนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 การเตรียมครูผู้สอน

ในการนำหลักสูตรเสริมทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสารไปใช้ ครูผู้สอนจะต้องเตรียมความพร้อมในเรื่องเหล่านี้

- 1) สื่อการเรียนการสอนต้องน่าสนใจ และมีความหลากหลาย
- 2) สถานการณ์ ที่ใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนควรสอดคล้องกับพื้นฐาน ของผู้เรียน สภาพสังคม วิถีชีวิตของชุมชน การสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมที่ต้องการให้ผู้เรียนมี
- 3) กิจกรรมการเรียนการสอน ปรับให้เหมาะสมกับสภาพ และความพร้อม ของผู้เรียน และบริบทของสถานศึกษานั้นๆ ผู้สอนควรเน้นการมีปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่มของผู้เรียน เช่นการจัดที่นั่งเป็นวงกลม หรือรูปตัวยู จะช่วยให้ผู้เรียนรู้สึกผ่อนคลายเกิดความสุข และสนุกใน การเรียน

4) การสอนโดยใช้สื่อ Information Technology (IT) ได้แก่ การเรียนทาง online ทาง e-mail การคุยปัญหา หรือการตอบคำถามทาง Face Book หรือทางSkype เป็นวิธีที่ ผู้สอนควรนำมาใช้เพราะจะช่วยให้ผู้สอนและผู้เรียนมีความใกล้ชิดกัน ช่วยชี้แนะและแก้ปัญหาที่

เกิดขึ้นจากการให้ชิ้นงานกลับไปทำได้ทันทีทันใด (Incident Case) เป็นการตอบสนอง และชี้แนะแก่ผู้เรียนได้ทันเวลา ทำให้ผู้เรียนไม่เบื่อและสนุกกับการเรียน

3.1.2 การเตรียมผู้เรียน

ผู้เรียน จะต้องเตรียมความพร้อมในเรื่องเหล่านี้

1) แนะนำ (Orientation) หลักสูตรเสริมให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ

วัตถุประสงค์ กิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินผล (OLE: Objective Learning Evaluation) เตรียมตัวผู้เรียนให้มีความพร้อม เห็นประโยชน์ และความสำคัญในการเรียนหลักสูตรเสริม ให้ความสำคัญร่วมมือในกิจกรรมการเรียนและปฏิบัติตามแบบฝึกในใบงานอย่างเคร่งครัด

2) หมั่นฝึกทักษะจากใบงาน ทำแบบฝึกหัดตามขั้นตอนการเรียน

3) หาเครือข่ายการเรียนรู้ใกล้ตัว เช่น ลูกสอนพ่อ เพื่อนสอนเพื่อน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ได้ตลอดเวลา

3.1.3 การเตรียมผู้บริหาร

ผู้บริหาร จะนำไปใช้จะต้องเตรียมความพร้อมในเรื่องเหล่านี้

1) ต้องให้ความสำคัญ ส่งเสริมและสนับสนุนการนำหลักสูตรเสริมไปใช้ เช่น สนับสนุนให้มีการใช้ภาษาไทยในการสื่อสารภายในโรงเรียน เป็นต้น

2) จัดสรรงบประมาณในการสนับสนุน ตลอดจนการพัฒนาสื่อการเรียน การสอนที่ทันสมัย ตรงกับเรื่องที่สอน เช่น Information Technology (IT) จะทำให้เราความสนใจในการเรียน

3) ผู้บริหารต้องจัดสรรเวลาในการใช้หลักสูตรเสริม นอกเหนือจากการใช้เวลาเรียนคาบเรียนปกติ

4) ระยะเวลาในการสอน ควรจัดเวลาให้เรียนก่อนก่อนการเรียนจริงในหลักสูตร เพื่อเตรียมความพร้อมจะดีกว่าเรียนพร้อมกันหรือเรียนหลังการเรียนในหลักสูตร

5) ตระหนักและเห็นความสำคัญในการเรียนหลักสูตรเสริม ควรมีการส่งเสริมให้เรียนหลักสูตรเสริมเป็นการเตรียมความพร้อมผู้เรียนในการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร เนื่องจากในหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู กิจกรรมที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนมีความหลากหลาย เน้นการสื่อสาร และการแสดงความคิดเห็นโดยใช้ภาษาไทย

6) สนับสนุนให้มีการเผยแพร่และนำหลักสูตรเสริมไปใช้ในสถาบันการศึกษาอื่นๆที่มีปัญหาคล้ายกันหรือเหมือนกัน ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

7) หลักสูตรเสริมจะนำไปใช้ให้ได้ประโยชน์สูงสุด ผู้สอนและผู้เรียนต้องทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน และมีการเตรียมความพร้อมอย่างดีก่อนการนำไปใช้

3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยต่อไปดังนี้

3.2.1 แนวคิดที่ได้ในการสร้างหลักสูตรเสริมครั้งนี้ เป็นฐานในการสร้างหลักสูตรเสริมทักษะอื่นๆ เพื่อให้สอดคล้องกับคุณสมบัติของวิชาชีพครู เช่น สร้างคุณธรรมจริยธรรมที่สำคัญในตัวครูมืออาชีพ Information Technology (IT) สำหรับครูมืออาชีพ พัฒนาภาษาอังกฤษหรือภาษาอื่นๆสู่อาเซียนสำหรับครูมืออาชีพ เป็นต้น

3.2.2 วิจัยติดตามดูความคงทนของทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสารของผู้เรียนที่ได้เรียนหลักสูตรเสริมไปแล้ว

3.2.3 วิจัยพัฒนาหลักสูตรเสริมที่มีกิจกรรมและวิธีการเรียนรู้ที่เน้นการศึกษาด้วยตนเอง (Self study) โดยใช้ Information Communication Technology (ICT) ให้สะดวกต่อการใช้ เพื่อให้สามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ เช่น E-Book หรือชุดการสอนที่ใช้ Tablet เป็นต้น

